

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 67 Yıl: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 67 Year: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number:
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3766>

İLK VE ORTAOKULLARDA GÖREV YAPAN SINIF ÖĞRETMENİ, BRANŞ ÖĞRETMENİ VE YÖNETİCİLERİN KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ VE UYGULAMALARI KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (HATAY İLİ ÖRNEĞİ)*

EXAMINING THE VIEWS OF CLASS TEACHERS, BRANCH TEACHERS AND ADMINISTRATORS WORKING IN PRIMARY AND SECONDARY SCHOOLS ON INCLUSION EDUCATION AND PRACTICES (HATAY PROVINCE SAMPLE)

Ahmet TEMİZ**
Ahmet UYAR***

Öz

Bu çalışmada, kaynaştırma eğitimi ve uygulamaları konusunda ilk ve ortaokullarda görev yapan sınıf öğretmeni, branş öğretmeni ve yönetici görüşlerinin incelenmesi ve karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir araştırmadır. Veriler toplanırken yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma kapsamındaki veriler görüşme yoluyla elde edilmiştir. Araştırma evrenini sınıf öğretmenleri, branş öğretmenleri ve idareciler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini, Hatay ili Kırıkhan ilçesinde görev yapan 9 sınıf öğretmeni, 6 branş öğretmeni ve 2 idareci oluşturmaktadır. Örneklem belirlenirken kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bulgulardan çıkan sonuçlarda sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine karşı olumlu tutum sergilemedikleri aynı ifadeleri branş öğretmenlerinin de kullandıkları görülmüştür. Branş öğretmenlerinden bazılarının ölçme değerlendirme sisteminde karşılaştıkları sorunların olduğunu fakat sınıf öğretmenlerinin böyle bir sıkıntılarının olmadığı görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tümü kaynaştırma öğrencilerinin arkadaşları tarafından dışlandığı ve öğrencilere ailelerinin verdiği desteğin yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma üzerine daha önceden aldıkları eğitimlerin kendi mesleki yaşamlarına olumlu katkısı olduğu söylenebilir. İdareciler ise kaynaştırma eğitimine hassas davrandıklarını, yönetmelikleri takip ettiklerini ve okul içinde verilen eğitimin kontrolünü sağladıklarını ifade etmiştir. Elde edilen bulgulara dayalı olarak; ailelere yönelik rehberlik çalışmaları yapılması, kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlere yönelik kaynaştırma eğitimi verilmesi, kaynaştırma eğitiminin tüm öğretmenlere verilmesi gibi önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma eğitimi, kaynaştırma sorunları, müdahaleler.

Abstract

In this study, it is aimed to examine and compare the opinions of the class teacher, branch teacher and administrator working in primary and secondary schools in the field of inclusion education and practices. The research is qualitative research. A semi-structured interview form was used for data collection. Data within the scope of the study were obtained through interviews. The research population consists of class teachers, branch teachers and administrators. The research sample is made up of 9 class teachers, 6 branch teachers and 2 administrators working in Kırıkhan district of Hatay province. An easily accessible sampling method was used to determine the sample. According to the results, it was observed that the class teachers did not have a positive attitude towards inclusive students and the same statements were used by branch teachers. It has been observed that some of the branch teachers have problems in the assessment and evaluation system, but the class teachers do not have such problems. All of the teachers who participated in the study stated that inclusive students are excluded by their friends and their families' support is insufficient. It can be said that the previous trainings of teachers on inclusion contribute positively to their professional lives. On the other hand, the administrators stated that they are sensitive to inclusion education, follow the regulations and provide control of the education provided within the school. Based on the findings obtained; suggestions such as providing guidance to families, providing inclusion training for teachers with inclusive students, and giving inclusion training to all teachers have been made.

Keywords: Inclusion training, inclusion problems, interventions.

* Bu çalışma 15. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu'nda özet bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

** Öğr. Gör., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi.

*** Öğr. Gör., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi.

1. GİRİŞ

Eğitim, bireyin yaşantısı yoluyla bireyde olması beklenen istendik davranış değişikliğidir. Eğitim, bireyi istenen nitelikler doğrultusunda geliştirmeli ve değişen yaşam koşullarına uygun, cevap verebilen birey haline getirmelidir. Bu gelişim ve değişim sosyal, kültürel, teknolojik, ekonomik alanda var olan bir olgudur. Bu çok yönlü olguyu takip etmek ve bireyi buna hazırlamak için okul kurumu en önemli faktördür. Bu çok yönlü olguların yanında özel gereksinimi olan öğrenciler ve bunların eğitim ortamları önem arz etmektedir. Bu öğrenciler için uygun ortam sağlanmalı ve kaynaştırma imkânları verilmelidir. 18 Ocak 2000 tarihli ve mükerrer 23937 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe konulan MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğindeki tanıma göre kaynaştırma (entegre eğitim); “özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmî ve özel okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamaları olarak” tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle özel eğitim gerektiren çocukların normal gelişim gösteren yaşlılarıyla, normal sınıflarda eğitim ve öğretime özel bir şekilde dâhil edilmesidir (MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2000). Kaynaştırma uygulamalarının başarısı, özel eğitime gereksinimi olan bireylerin gerekli özel eğitim ve normal eğitim hizmetlerini yeterli biçimde alabilmelerine bağlıdır. Bu hizmetlerin yeterince sağlanması ise bazı koşulların yerine getirilmesiyle oluşur (Batu ve diğ., 2004). Normal gelişim gösteren çocukların, özel gereksinimi olan çocukların, anne babaların, okul personelinin ve genel eğitim sınıflarının kaynaştırma eğitimine hazırlanmaları ve işbirliği içinde çalışmaları gerekmektedir (Batu, 2005; Kargın, 2004). Kaynaştırma eğitimi ile yapılan eğitimlerin genel sonuçları değerlendirildiğinde buna yönelik uygulamaların önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yetersizlikleri olan çocukların özellikleri ve eğitimleri göz önüne alındığında kaynaştırma uygulamalarının önemi bir kat daha artmaktadır. Alan yazına bakıldığında öğretmenler, öğretmen adayları, aileler ve yöneticiler üzerine benzer çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Gök, 2009; Kaya, 2005; Yıkmış ve Sazak Pınar, 2005; Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu, 2003).

Literatürde kaynaştırma eğitime ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik öğretmen görüşleri içeren çalışmalar bulunmaktadır. Farklı branşlardaki öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması ile idareci görüşlerine de yer vermesi bakımından, alan yazına farklı bir araştırma konulmaya çalışılmıştır. Böylece ileriye yönelik iyileştirici ve destekleyici çalışmalar yapılabilmesi açısından önem arz etmektedir.

Bu araştırma, alan yazında yer alan araştırmalar dışında sınıf öğretmeni ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ve uygulamaları konusundaki görüş farklılıkları olup olmadığını ortaya koymanın önemli ve gerekli olduğu düşünülerek gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, kaynaştırma eğitimi ve uygulamaları sürecinde sınıf öğretmenlerinin, branş öğretmenlerinin ve idareci görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çerçevede aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri ile karşılaştıkları zorluklar hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri ile yaşadıkları zorluklar karşısındaki müdahaleleri nelerdir?
- Okul idaresinin öğretmenlere, kaynaştırma öğrencisi hakkında sağladığı destekler nelerdir?
- Yöneticilerin, okullarda uygulanan kaynaştırma eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemine ait bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada sınıf öğretmeni, branş öğretmeni ve idarecilerin kaynaştırma eğitimi ve uygulamaları konusundaki görüşlerinin incelenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile modellenmiştir. Durum çalışması, sınırları belli bir sistemin nasıl yürütüldüğü hakkında sistematik şekilde bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin derinlemesine incelenmesini sağlayan metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010). Araştırmada incelenen durum sınıf öğretmeni, branş öğretmeni ve idarecilerin görüşleridir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Hatay ili Kırıkhan ilçesindeki ilkököl ve ortaokulda görev yapan öğretmenleri ve idarecileri oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örneklemesinden yararlanılmıştır. Çalışma grubuna ait demografik veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Nitel Araştırma Grubuna İlişkin Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Sıra	Cinsiyet	Mezuniyet(Öğrenim Düzeyi)
SÖ1	Erkek	Lisans
SÖ2	Erkek	Lisans
SÖ3	Kadın	Lisans
SÖ4	Erkek	Lisans
SÖ5	Kadın	Lisans
SÖ6	Erkek	Lisans
SÖ7	Erkek	Lisans
SÖ8	Kadın	Lisans
SÖ9	Kadın	Yüksek Lisans
BÖ10	Erkek	Yüksek Lisans
BÖ11	Kadın	Lisans
BÖ12	Erkek	Lisans
BÖ13	Erkek	Lisans
BÖ14	Kadın	Lisans
BÖ15	Kadın	Lisans
İ1	Kadın	Lisans
İ2	Kadın	Lisans

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan görüşme tekniği yoluyla araştırmacı, tutumlar, deneyimler, niyetler, düşünceler, zihinsel algılar, yorumlar ve tepkiler gibi gözlenemeyen durumları anlamaya çalışır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:148). Görüşme formu için literatür taraması yapılmış ve form hazırlanmıştır. Oluşturulan form daha sonra Eğitim Bilimleri alanından iki uzmana danışılarak görüşleri alınmış ve amaca uygunluk açısından değerlendirilmiştir. Pilot olarak 3 öğretmene uygulanmış; amaca uygunluk, açıklık ve anlaşılabilirlik açısından değerlendirilmiştir. Uzman görüşleri ile son şekli verilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Katılımcıların tümü ile bire bir ve yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşme süreci araştırmaya gönüllü katılmak isteyen ve kendilerince uygun bir zaman belirlenerek ve izinler alınarak yapılmıştır. Görüşmeler 15 ile 50 dakika arası sürüp tüm katılımcıların ifadeleri kayıt altına alınmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Görüşme formunda yer alan sorulardan elde edilen verilerin analizinde içerik analiz tekniğinden yararlanılmıştır. İçerik analizi tekniğinde amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşılabilirlik (Yıldırım ve Şimşek,2013:259).

Yapılan görüşmelerin ses kayıtlarında ve yüz yüze görüşme sırasında tutulan notlarda hiçbir değişiklik yapılmadan yazılmış ve her katılımcıya SÖ1,SÖ2,,,,,BÖ1,BÖ2....İ1,İ2 şeklinde kodlar verilmiştir. Yansız olarak seçilen 17 görüşme kaydı alandan bir uzman tarafından okunmuş ve görüşme kodlama anahtarı oluşturulmuştur. Görüşme kodlama anahtarı karşılaştırılmış ve en uygun görüşme kodlama anahtarı oluşturulmuştur. Değerlendiriciler kodlama yapılan kişiler ile görüşme notlarını ve ses kayıtlarını karşılaştırmıştır. Bu şekilde değerlendirmeciler arası görüş birliği ve görüş ayrılığı belirlenmiş ve sonuçlandırılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde çalışma grubu ile yapılan görüşmeler sonrası elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Görüşmelerden doğrudan alıntılar ve hangi katılımcıya ait olduğunu belirtmek için katılımcı listesinde belirtilmiş olan sıra numarası ilave edilmiştir.

3.1. Öğretmenlerin Kaynaştırma Öğrencileri İle Karşılaştıkları Zorluklar Hakkındaki Görüşleri

Katılımcılara "Kaynaştırma öğrencileri ile karşılaştıkları zorluklar nelerdir?" sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplar iki kategori altında verilmiştir.

3.1.1. Öğretmenlerin Kaynaştırma Öğrencileri İle Karşılaştıkları Zorluklar Hakkındaki Görüşleri

Tablo 2: Branşa Göre Öğretmenlerin Yaşadıkları Zorluklar

Karşılaşılan Zorluk	Kodlar	Sıklık (f)
Sınıf Öğretmenleri	Çocuğun kişisel ihtiyaçların gidermede zorluk	4
	İletişimsizlik	3
	Derse ilgisizlik	2
Branş Öğretmenleri	Ölçme ve değerlendirmede zorluklar	2
	İdarenin sahip çıkmaması	2
	Ailenin şımartmasından dolayı adaptasyon sorunu	1
	Çocuktaki değersizlik duygusunun okula yansması	1
	TOPLAM	15

Tablo 2 incelendiğinde sınıf öğretmenleri zorlukları çocuğun kişisel ihtiyaçların gidermede zorluk (f=4), iletişimsizlik (f=3) ve derse ilgisizlik (f=2) olarak ifade ederken; branş öğretmenleri ise ölçme ve değerlendirmede zorluklar (f=2), idarenin sahip çıkmaması (f=2), ailenin şımartmasından dolayı adaptasyon sorunu (f=1) ve çocuktaki değersizlik duygusunun okula yansması (f=1) şeklinde ifade etmektedir.

Çocuğun kişisel ihtiyaçların gidermede zorluk ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

(SÖ1): "Eğitim materyallerinin olmaması, sınıfların kalabalık olması birçok şeye engel oluyor. Materyal sıkıntısı çektim. Bu da çocuğun ihtiyaçlarını gidermede sorun oluyor....."

Ölçme ve değerlendirmede zorluklar ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

(BÖ3): "Ölçme değerlendirme sistemindeki zorluklardan, akran ilişkilerinden, sınıf yönetiminin zorluğundan yakınıyoruz. Uyarlamalar zor ama yapmak zorundayız....."

Ailenin şımartmasından dolayı adaptasyon sorunu ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

(BÖ2): "Okul ortamına uyum sağlayamaması, Ailenin çocuğu şımartması, Oyun oynamaya meyilli olması motivasyonu ve disiplini düşürüyor. Aileler çok acayip olmuş....."

3.1.2. Öğretmenlerin Branşa Göre Kaynaştırma Eğitimi Alma Durumları Hakkındaki Görüşleri

Katılımcılara "Daha önceden kaynaştırma ile ilgili bir eğitim aldınız mı?" sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplar iki kategori altında verilmiştir.

Tablo 3: Branşa Göre Kaynaştırma Eğitimi Alma Durumları

Aldıkları Eğitim	Kodlar	Sıklık (f)
Sınıf Öğretmenleri	Ders aldım	3
	Hizmet içi eğitimlere katıldım	3
	Hiç almadım	3
Branş Öğretmenleri	Hizmet içi eğitimlere katıldım	3
	Hiç almadım	2
	Ders aldım	1
TOPLAM	15	

Tablo 3 incelendiğinde sınıf öğretmenleri ders aldım (f=3), hizmet içi eğitimlere katıldım (f=3), hiç almadım (f=3) olarak ifade ederken; branş öğretmenleri ise hizmet içi eğitimlere katıldım (f=3), hiç almadım (f=2) ve ders aldım (f=1) şeklinde ifade etmektedir.

Hiç almadım ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

(SÖ4): "Daha önce hizmet içi eğitim almadım ve farklı meslekten geçtiğim için üniversitede böyle bir ders alamadım."

Hizmet içi eğitimlere katıldım ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

(BÖ5): "Hizmet içi eğitim aldım."

3.2. Öğretmenlerin Branşa Göre Kaynaştırma Öğrencileri ile Yaşadıkları Zorluklara Karşı Müdahalelere İlişkin görüşleri

Katılımcılara "Kaynaştırma eğitim sırasında öğrenciler ile yaşadığınız zorluklara karşı müdahaleleriniz nelerdir?" sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplar iki kategori altında verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmenlerin Kaynaştırma Öğrencileri ile Yaşadıkları Zorluklara Karşı Müdahaleler

Çözümler	Kodlar	Sıklık (f)
Sınıf Öğretmenleri	Öğrenciye okulu sevdirme	5
	Rehberlik servisinden destek	5
	Sınıf mevcudunun azaltılması talebi	3
	Materyal sıkıntısını kendisi giderme	2
Branş Öğretmenleri	Olumlu iletişim	5
	Değerli olduklarını hissettirme	5
	Sınav uyarlamaları	3
	TOPLAM	28

Tablo 4 incelendiğinde sınıf öğretmenleri müdahaleleri öğrenciye okulu sevdirme (f=5), rehberlik servisinden destek (f=5), sınıf mevcudunun azaltılması talebi (f=3) ve materyal sıkıntısını kendisi giderme (f=2) olarak ifade ederken; branş öğretmenleri ise olumlu iletişim (f=5), değerli olduklarını hissettirme (f=5), sınav uyarlamaları (f=3) şeklinde ifade etmektedir.

Rehberlik servisinden destek ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

(SÖ3): "Olumsuz davranışlar hakkında konuşuyorum. Kendinin değerli olduğunu vurguluyorum ve rehberlik servisinden destek alıyorum"

Değerli olduklarını hissettirme ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

(BÖ6): "Okulu sevdirmeye çalışıyor, yaramazlıklarına kızmıyor fakat uyarıyorum"

3.3. Öğretmenlerin Okul İdaresinin Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Sağladığı Desteklere İlişkin Görüşleri

Katılımcı öğretmenlere "Okul İdaresinin Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Sağladığı Desteklere İlişkin Görüşleriniz nelerdir?" sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplar iki kategori altında verilmiştir.

Tablo 5: Okul İdaresinin Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Sağladığı Destekler

Destekler	Kodlar	Sıklık (f)
Sınıf Öğretmenleri	Yardım etmiyor	7
	Okul dışı aldığı eğitimi takip etme	2
Branş Öğretmenleri	Yardım etmiyor	3
	BEP hazırlamada yardım	2
	Fiziki düzenlemede yardım	1
TOPLAM		15

Tablo 5 incelendiğinde sınıf öğretmenleri yardım etmiyor (f=7) ve okul dışı aldığı eğitimi takip etme (f=2) olarak ifade ederken; branş öğretmenleri ise yardım etmiyor (f=3), BEP hazırlamada yardım (f=2) ve fiziki düzenlemede yardım (f=1) şeklinde ifade etmektedir.

Yardım etmiyor ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

(BÖ2): "Hiçbir destekleri olmuyor ve materyal desteği verilmiyor."

BEP hazırlamada yardım ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

(SÖ2): "BEP hazırlamada yardım ediliyor. Gerçi çerçeve program RAM' dan geliyor ama gerek gördüğümde soruları soruyorum...."

Fiziki düzenlemede yardım ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

(SÖ5): "İdare fizik tedavisini takip ediyor ve gerekli desteği sağlıyor...."

3.4. Yöneticilerin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri

Katılımcı yöneticilere "okullarda uygulanan kaynaştırma eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?" sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplar iki kategori altında verilmiştir.

Tablo 6: Yöneticilerin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri

Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Görüşler	Kodlar	Sıklık (f)
Olumlu	Özel eğitim öğrencilerinin kazanımları olması	2
	İş yükü olarak görülmesi	2
Olumsuz	Öğrencilerin sosyalleşme problemleri	2
	Mevcut sınıfların kalabalık oluşundan dolayı ilgisizlik	1
TOPLAM		7

Tablo 6 incelendiğinde okul idarecileri olumlu olarak özel eğitim öğrencilerinin kazanımları olması (f=2), şeklinde ifade ederken; olumsuz olarak ise iş yükü olarak görülmesi (f=2), öğrencilerin sosyalleşme problemleri (f=2) ve mevcut sınıfların kalabalık oluşundan dolayı ilgisizlik (f=1) şeklinde ifade etmektedir.

Özel eğitim öğrencilerinin kazanımları olması ile ilgili yönetici görüşleri şu şekildedir:

(İ1): "Kaynaştırma öğrencisi için gerekirse okul binasında değişikliğe gidilmesi gerekir. Sınıflarının özellikle zemin katlarda bulunması, öğrenci özelliklerine göre somut materyaller ile eğitim görmesi ve bu tip öğrenciler için gönüllü çalışanların bulunmasının eğitimin başarısını arttırır."

İş yükü olarak görülmesi ile ilgili yönetici görüşleri şu şekildedir:

(İ2): "..... Bence ulaşmıyor.Öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisini iş yüklerini arttırdığı için istemiyorlar....."

Mevcut sınıfların kalabalık oluşundan dolayı ilgisizlik ile ilgili yönetici görüşleri şu şekildedir:

(İ2): "..... Sınıflar kalabalık olduğu için zaman ayrılamıyor ve diğer öğrenciler tarafından dışlanıyor....."

4. TARTIŞMA

Araştırmada sınıf ve branş öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerini yaşadıkları zorluklar arasında iletişim problemlerini görmektedir. Gök ve Erbaş'ın(2011) bir çalışmasında kaynaştırma öğrencilerin diğer arkadaşlarıyla ve aileleriyle sorunlar yaşadıklarını ifade etmektedir.

Araştırmada branş öğretmenlerinden bazılarının ölçme değerlendirme sisteminde karşılaştıkları sorunların olduğunu fakat sınıf öğretmenlerinin böyle bir sıkıntılarının olmadığı görülmektedir. Salend ve Garrick-Duhaney'in (1999) çalışmalarında, öğretmenlere öğretimsel ve fiziksel kaynaklar, farklı stratejiler kullanma, zaman ve öğretim planı hazırlama ve uygulama, değerlendirmede işbirliği yönünde destek verilmesinin önemli olduğunu vurgulamıştır.

Araştırmada her iki branştan öğretmenlerin çoğunlukla kaynaştırma ile ilgili bir eğitim aldıkları görülmektedir. Yine Gök ve Erbaş(2011) okul öncesi öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada, okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili iyi bir eğitim almadıkları ve bunu da kaynaştırma eğitimine olumsuz yansıdığını dile getirmişlerdir. Bu yapılan çalışma ile örtüşür durumdadır.

Kaynaştırma öğrencisine uygulanan sınavlardaki uyarlamaları branş öğretmenlerinin yaptığı görülmektedir. Sınıf öğretmenleri müdahalelerde öğrencileri okula sevdirmeye çalışırken; branş öğretmenleri olumlu iletişim yolunu seçmektedir.

Katılımcı öğretmenlerin çoğu idarenin desteği olmadığını dile getirmektedir. Batu (2000) , kaynaştırma destek hizmetlerini olmaması, hem sınıf, hem branş ve hem de öğrencilere çeşitli zorluklar yaşatabileceğini ifade etmektedir. Gerekli destek ve hizmetlerin sağlanması kaynaştırmanın başarılı bir şekilde gerçekleşmesini ifade etmektedir. Saraç ve Çolak'ın (2012) bir çalışmasında sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerin kabul etmeye meyilli olduklarını ve sınıflarında olmasından rahatsızlık duymadıklarını dile getirmiştir. Ayrıca yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenlerinin idareden yeterli destek alamadıklarını ifade etmektedir. Bu yapılan çalışma ile örtüşür durumdadır.

Sınıf öğretmenleri sınıf mevcudunu azaltılması talebinde bulunmaktadır ve bir müdahale yöntemi olarak görmektedir. Vural'ın (2008) kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi amacıyla on sekiz kaynaştırma sınıfı öğretmeni ile yaptığı çalışmada ortaya çıkan, kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin öğretim ortamının düzenlenmesinde sıra düzenine dikkat ettikleri fakat diğer ortam düzenlemelerine yer vermedikleri bulgusu, bu bulguyu destekler niteliktedir.

Branş öğretmenleri müdahale yöntemi olarak kaynaştırma öğrencisini mümkün olduğunca değerli hissettirdiklerini ifade etmektedir. Idol'e (2006) göre, sınıfta ağır davranış problemi olan bir öğrencinin bulunması sınıfı çok fazla bölmektedir. Öğretmenlere bu tür çocuklarla baş edebilme konusunda cesaret

verilmelidir. Yani özel gereksinimi olan bir çocuğun desteklenmesi, cesaret verilmesi, teşvik edilmesi onun olumlu bir tutum sergilemesine olanak sağlayabilir.

Kaynaştırma eğitimindeki öğrencilerin sosyalleşme problemlerini idareciler de değinmiştir. Ayrıca kaynaştırma eğitimine yönelik desteklerin verilmesi istenmektedir. Böylece kaynaştırma uygulamalarında başarıya ulaşacağını düşünmektedirler. Fakat araştırmadaki öğretmenlerin çoğu okul idaresinden destek alamadıklarını ifade etmektedir. Oysa okul idaresi kaynaştırma eğitimini başarıya ulaşması için gerekli tutumu sergilemesi, fiziksel düzenlemelere yardım etmesi, gerekli öğrenmeleri için destek vermesi gerekmektedir (Kargın, 2004). Yönetici tutumları üzerine bir araştırma yapan Tuş ve Tekinaslan Çiftçi (2013), kaynaştırma öğrencilerinin annelerinin okul öncesi eğitimin kapsamında en fazla olumlu tutumu öğretmenlerden; olumsuz yaklaşımları ise okul yönetiminden gördüklerini belirtmiştir. Bu sonuç yapılan çalışma ile örtüşmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

İletişimsizliğin, sınıf ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileri ile karşılaştıkları ortak zorluk olduğu görülmüştür. Bu durumun okullarda bir sorun olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin aldıkları ya da katıldıkları eğitimlerin kendi mesleki yaşamlarına olumlu katkısı olduğu söylenebilir. Öğrencilere değerli olduklarını hissettirmeyi hem sınıf hem de branş öğretmenleri yapmaktadır. Branş ve sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları zorluklara müdahalelerin farklı olduğu görülmektedir. Buradaki farkın daha önce aldığı eğitimlerden ve branşlarını farklı olduğundan kaynaklandığı söylenebilir. Okullarda bu tür öğrencilerin sosyalleşme problemlerinin olduğu söylenebilir. Kaynaştırma eğitimini okullarda iş yükü olarak görülmesi, idarecilere ekstra evrak ve denetim gerektirdiğinden kaynaklandığı söylenebilir.

Elde edilen bulgulara göre şu öneriler getirilebilir:

- Kaynaştırma derslerinin yürütülmesinde görev alacak öğretmenler, bu derslerde yapılacak etkinlikler hakkında, en ince ayrıntısına kadar bilgilendirilmeli, bu amaçla, dönem başlarında her bir uygulama dersi için ayrı ayrı dönütler alınmalıdır.
- Özellikle sınıf ve okul rehber öğretmenleri başta olmak üzere Milli Eğitim Müdürlüğünce bir komisyon kurularak kaynaştırma öğrencileri olan okul ve öğretmenlerin ihtiyaçları, destek durumlarının saptanarak çözüm getirmeleri sağlanmalıdır.
- Kaynaştırma eğitiminde gönüllülük önemli olduğu için kalifiye eleman bulmak zor olabilmektedir. Katılımcı öğretmenlerin çoğu kaynaştırma öğrencisini istememektedir. Kaynaştırma öğrencisine eğitim vermeye yönelik isteği arttırmak için bu eğitimi veren öğretmenlere özgül maaşları ya da ek ders ücretleri artırılarak; teşvikler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Batu, S. (2000). Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri. *Anadolu Üniversitesi, Engelliler Araştırma Enstitüsü. Özel Eğitim Dergisi*, 2 (4), 35 - 45.
- Batu, S., İftar, G., Uzuner, Y. (2004). Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (02), DOI: 10.1501/Ozlegt_0000000082
- Chmiliar, I. (2010). *Multiple-case designs*. In A. J. Mills, G. Euepas & E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of case study research* (pp 582-583). USA: SAGE Publications.
- Gök, G. (2009). *Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Önerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gök, G., Erbaş, D. (2011). Okulöncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Önerileri. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 3 (1), 66-87.
- Idol, L. (2006). Toward Inclusion of Special Education Students in General Education. *Remedial and Special Education*, 27, 2, 77-94
- Kargın, T., Acarlar, F. ve Sucuoğlu, B. (2003). Öğretmen, Yönetici ve Anne-Babaların Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*, 4(2), 55-76.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi ve İlkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-13.
- Kaya, İ. (2005). *Anasınıfı Öğretmenlerinin Kaynaştırma (Entegrasyon) Eğitimi Uygulamalarında Yeterlilik Düzeylerinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Salend, S.J., ve Garrick-Duhaney, L. M. (1999). The Impact of Inclusion on Students with and without Disabilities and Their Educators. *Remedial and Special Education*, 20 (2), 114-126.
- Saraç, T. ve Çolak, A. (2012). Kaynaştırma Uygulamaları Sürecinde İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüş ve Önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 1, ss 13-28
- Tuş, Ö. ve Cıfci Tekinarslan, İ. (2013). Okul Öncesi Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Özel Gereksinimli Çocukların Karşılaştıkları Güçlüklerin Annelerin Görüşlerine Göre Belirlenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35, 151-165
- Vural, M. (2008). *Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasına İlişkin Yaptıkları Çalışmaların Belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu
- Yıkmuş, A. ve Sazak Pınar, E. (2005). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kaynaştırmaya Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *14.Ulusal Özel Eğitim Kongresi*, 4-6 Kasım, Bolu.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.